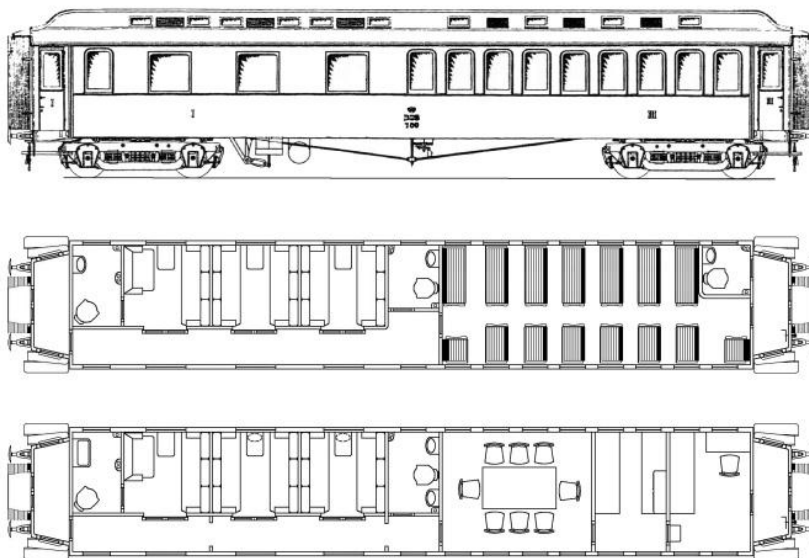

Byggevejledning

DSB Litra (BR) AZ (II)

372 - 379

Figur 1: Tegning over Litra **AZ**.

Oplysninger om vognene kan findes på bl.a.:

http://www.jernbanen.dk/dsb_pvogn.asp?Aar=1941&litra=AZ&typenr=2

<http://www.silkeborgbunkermuseum.dk/von%20Hannekens%20tog.htm>

Vognene gik under betegnelsen "Fredensborgvognene", fordi de blev brugt til befording af kongelige på Nordbanen når de "residerede" på Fredensborg, og på Klampenborgbanen, når de residerede på Bernstorff Slot.

AZ 375 blev i 1943 ombygget til Besprægningsvagn for General von Hanneken.

Generelle bemærkninger.

Den plast som ombygningssettet er lavet af er polystyrenplast PS, og kan limes med de gængse limtyper på markedet beregnet for plastikbyggesæt.

Den plast der oftest benyttes har en mat og en blank side. Ved fabrikationen behandles overflader forskelligt, og ud over et forskelligt udseende på overfladerne, er der oftest en usynlig film på overfladerne. Det er derfor vigtigt at overfladerne slibes før sættet samles. Specielt er det vigtigt på den

blanke side, men gør det på begge. Derved fjernes en eventuel film og limningerne bliver herved bedre. Endvidere er det lettere at male en slebet overflade. Brug vandslibepapir i en meget fin kvalitet. Og gør arbejdet mens delene endnu sidder i arket. Dette letter arbejdet væsentligt. Gælder ikke for rillede sider!

Kontroller ved modtagelsen, at alle dele er på arket ved at se, om der er "huller" i fræsearket – vinduer undtaget.

Sikkerhedsforanstaltninger

Følg limleverandørens eller forhandlerens sikkerhedsanvisninger som anført på emballagen.

Sørg for god ventilation når der arbejdes med lim og støv. Sørg for at børn ikke får fat i limen og får det i øjnene, munden eller på huden.

Hvis arbejdet foregår hvor der er små børn, skal du være opmærksom på at de små dele i sættet og det overflødige materiale kan være skadelige for børn hvis de kommer i øjnene, i munden eller i luftvejene!

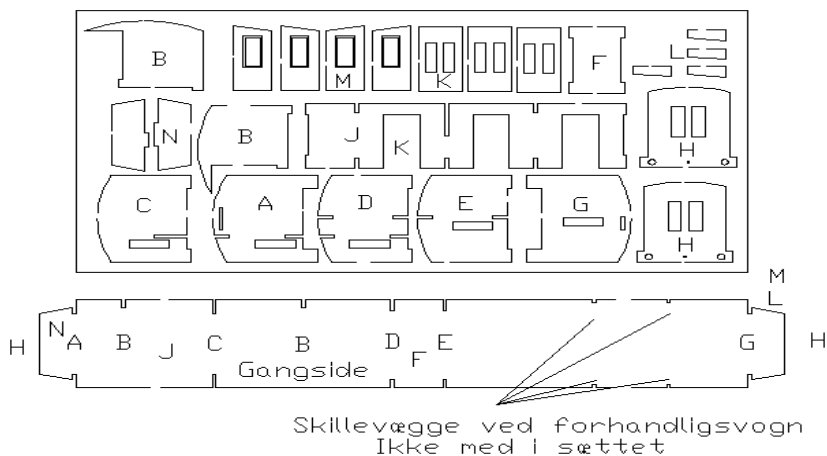
Overflødig materiale og eventuel tom emballage bortskaffes efter kommunes retningslinjer for plastaffald og kemiske materialer.

Værktøj

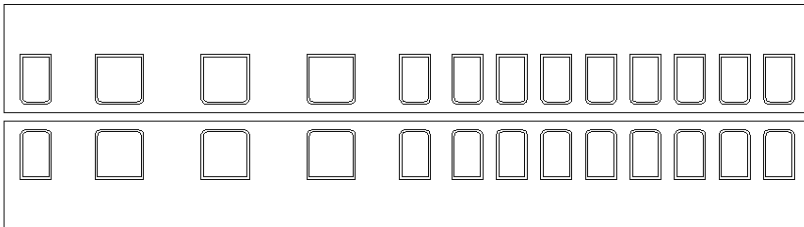
- Skarp hobbykniv eller skalpel
- Vandslibepapir (f.eks. korn 600) og sandpapir (f.eks. korn 280)
- Eventuel en lille nøglefil
- Lille vinkel (ikke strengt nødvendigt)
- Plastiklim (Plastruct plastic weld, Volmer S30, Modelmaste liquid cement, Faller Expert eller lign.)
- Plaststrips (Evergreen 8102 W-1 1x2 eller 8103 W-2 1x3 er nok de strips der passer bedst til de oprindelige bånd).

Vognkassen

Forud for samlingen er det generelt en god ide, at lade en skarp skalpel fase kanten af alle plaststykker på samme måde, som man skræller nye kartofler. Med en skrabende bevægelse i stedet for en skærende bevægelse. Specielt skal vinduesrammerne kant rengøres, da der kan stå en "opkant".

Figur 2: Bund og indretning for vognen.

Siderne

Ved samlingen følges principielt Figur 1. Vær opmærksom på vinduerne placeres rigtigt i forhold til kuperne og storrømmet. Trapezstykkerne mærket "N" skal ved samlingen IKKE LIMES, men blot anvendes som afstandsstykker for gavle og døre indtil disse er limet og hærdet, hvorefter stykkerne fjernes. Hvis ikke disse fjernes, kan det blive vanskeligt at isætte glas i vinduerne. Bemærk, at afstandstykkerne beregnet til isættelse i bunden kan være med til at give den rigtige afstand, idet disse ikke må gå længere ned end vognsiden.

Bunden

Hvor bogierne indsættes, skal der indsættes $2 \times 2 \frac{1}{2}$ mm afstandsstykker for at sikre den korrekte afstand fra midt af puffer til sporoverkant (12,2 mm). Hvis man ønsker at påmontere tryklufttank mv. kan Hobby Trades løsdel anbefales.

Taget og tagrytter

Vogntaget er formet på forhånd, men skal tilpasses vognen i flere omgange. I gavlene skal taget rage ca. $\frac{1}{2}$ mm udenfor. Længs siderne skal det rage ca. $\frac{1}{2}$ mm udenfor. Tagryttertaget skæres til så den fremstår med en bredde på mindst 20 mm og de udræsedede tagryttersider limes op i tagprofilen. Udvendig afstand mellem siderne er ca. 16 mm. Tagryttertaget bør rage ca. $\frac{1}{2}$ mm ud over siderne. (Visse tegninger viser, at taget flugter ryttersiden, men flere billeder viser, at der er en lille udragende kant).

Tilpasningen til profilet foretages af flere gange for at få en flot pasning. Efter at tagrytteren er tørret i limningerne, placeres på det vacuumformede undertag et stykke sandpapir. Efter limning kan der skæres ud i taget for at få "luft" op til tagrytteren og for at montere glas i vinduerne. Herefter tilpasses et stykke klart plast som skal være vinduer i rytteren. Plasten mættes på indvendig side med sandpapir. Pas på når tagstøtterne monteres, at dette glas kan komme på plads efter malingen. Eventuelt skal glasset isættes i flere sektioner. Så planlæg isætningen af eventuelle støtter og deres placering, og at disse ikke rammer indretningen når denne er på plads.

Hvis ikke man vil lime taget fast, kan man fastgøre taget ved at pålime et rørstykke med plads til en skrue monteret nedefra. Ved fastlimningen kan der med fordel isættes ekstra plast på begge sider af røret for at fastgøre dette bedre. Et 4 mm rør med et 2 mm hul vil være passende. Længden afpasses.

Indretning

Indretningen samles i overensstemmelse med Figur 1 og Figur 2. Fil slidserne op med en tynd fil før samling, og lav en prøvesamling før limning. Vognen kan indrettes som storrumsvogn med sæder eller som forhandlingsvogn. Hvis vognen laves som forhandlingsvogn, skal skillevæggene i storrømmet sættes der hvor der er udræst et par små slidser. Skillevæggene er ikke med i sættet, men kan let udskæres af et stykke 1 mm plast, og profilet kan optegnes efter de medleverede skillerum. Dette skal gøres inden vognen samles.

Indretningen kan kun samles på én måde, så undlad at lave om på tilvirkningerne. Hvis slidserne alle files op med en fil (1 mm), falder alle delene på plads i den orden de er forudset til.

Bemærk, at hvis der indrettes sæder mv., så er sæderne i storrømmet karakteristiske ved, at de kun består af ét sæde, men ryglænet kan flyttes frem og tilbage, således at den rejsende ikke behøver at rejse baglæns, men vil kunne rejse med ansigtet i trafikretningen.

Der var skruebremse i storrums-gavlen. Dynamoanlæg system Pintsch til egenbelysning.

Øvrigt

Øvrige ting der skal monteres, og som ikke er med i sættet er kurvpuffer, kortkoblingsholder og kulisser, overgangsplader, harmonika eller overgangsgelænder, håndbøjler, strips, 2,5 m. bogie og hjul. Endvidere fodtrin. Se Figur 1. Hobby Trades 2,5 m bogier er forudset til vognen. Håndbøjler i 3 mm pianotråd er bedst. Endvidere markeringer for dør i gavle og i endeperronerne. Toiletventil over hvert toilet - husk faldrør. Lygteholderbeslag, dørstopper pålimes, og endelig skal harmonikaer påsættes. Alt afhængig af type, skal der laves huller for at isætte disse. Der er ikke udfæret huller ud, idet der er flere typer for fastgørelse afhængig af fabrikat.

Koblinger

Sættet er beregnet for montering med Symoba kortkoblinger.

Bemaling

Vognen udvendigt: Vognen males i overensstemmelse med epokens farver. *D.v.s. vognkasse og den indvendige del af tagrytter f.eks. DSB nr. 1 rød og tag DSB nr. 8 grå (se kilde 5).* Taget kan eventuelt påsættes fint sandpapir for at efterligne tagpap. Vognen kan fremstå som fabriksny eller som udsat for vejrligets påvirkninger med en afmattet farve. Endelig kan vognen patineres efter "ejerens" holdning til vedligeholdelse af sit materiel. I forskellige numre af Lokomotivet er der anvisninger på, hvordan man kan male vogne.

Supplerende bemærkninger

Det er ikke lykkedes at finde billeddokumentation eller tegninger der kan vise tagdetaljer eller undervogndetaljer. Da der er toiletter, må der være afluftningsventiler (2 stk.). Der har også været vaccumbremser oprindeligt, og der er sikkert derfor stadig vacuumbremseudstyr under bunden. Da der er oplysning om at der er dynamoanlæg, skal der være dynamo system Pintsch og sikkert også en batteriekasse. Endvidere faldstamme fra toiletterne. Om der er gennemgående dampledning er uvis, men højst sandsynligt.

Litteraturhenvisning

1. http://www.jernbanen.dk/dsb_pvogn.asp?Aar=1941&litra=AZ&typenr=2
2. <http://www.silkeborgbunkermuseum.dk/von%20Hannekens%20tog.htm>
3. Thestrup, P. Danske Kongevogne. Banebøger, 1992. ISBN 87 88632 39-3.
4. Bruun-Petersen, J. Personsvogsmateriellets Historie. Banebøger 1986. ISBN 87 88632 10-5. Mange generelle oplysninger om farver, indretning mv.
5. Betænkning angående maling af statsbaners rullende materiel, 14. juni 1926. <http://www.km-text.dk/download/malerapporten.pdf>

Til sættes hører:

1. Denne byggebeskrivelse;
2. Ark med sider;
3. Ark med indretning;
4. Tagryttersider, 2 stk.;
5. Vognbund;
6. Tagprofil;
7. Tagrytter tag;
8. Afstandsklodser for vognbund, 4 stk. 1½ mm med 4½ mm hul;
9. Jalousier, 12 stk.;
10. Tagstøtter 3 stk.